EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 06 19
COM(2024) 625 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Slovakijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 625 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Slovakijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97[1], ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[3], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė padeda užtikrinti ekonomikos bei socialinį atsigavimą ir įgyvendinti tvarias reformas ir investicijas, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

---

1 OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 OL L 306, 2011 11 23, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

3 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

(2) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[4] siekiama laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padėtų užtikrinti ES energetinį saugumą ir diversifikuoti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Slovakija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(3) siekdama padėti priimti politikos sprendimus ir sudaryti pagrindines augimo didinimo sąlygas, 2023 m. kovo 16 d. Komisija paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[5]. Komunikate išdėstomi devyni vienas kitą stiprinantys konkurencingumo veiksniai. Tarp šių veiksnių, kaip svarbiausi reformų ir investicijų politikos, kuria siekiama įveikti dabartinius produktyvumo iššūkius ir didinti ilgalaikį ES ir jos valstybių narių konkurencingumą, prioritetai, iškyla prieiga prie privataus kapitalo, moksliniai tyrimai ir inovacijos, švietimas ir įgūdžiai ir bendroji rinka. Paskelbusi šį komunikatą, 2024 m. vasario 14 d. Komisija pateikė metinę bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaitą[6]. Ataskaitoje išsamiai aptariami bendrosios rinkos konkurenciniai pranašumai ir jai kylantys iššūkiai ir analizuojami per metus įvykę pokyčiai, suskirstyti pagal nustatytus devynis konkurencingumo veiksnius;

(4) 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė 2024 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[7], kuria pradedamas Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro 2024 m. ciklas. 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2024 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Slovakija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2024 m. balandžio 12 d.) ir Pasiūlymą dėl 2024 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2024 m. kovo 11 d.); 2024 m. sausio 16 d. Komisija priėmė nuomonę dėl Slovakijos 2024 m. biudžeto plano projekto;

(5) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo naujoji ES ekonomikos valdymo sistema. Sistema apima naują Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97. Be to, ji apima iš dalies pakeistą Reglamentą (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo ir iš dalies pakeistą Direktyvą 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto

---

4 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

5 COM(2023) 168 *final*.

6 COM(2024) 77 *final*.

7 COM(2023) 901 *final*.

sistemų[8]. Naujosios sistemos tikslai – valstybės skolos tvarumo ir tvaraus bei integracinio augimo užtikrinimas vykdant laipsnišką fiskalinį konsolidavimą ir reformas bei investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir daugiau dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingesniam bei nuoseklesniam vykdymo užtikrinimui. Kiekviena valstybė narė turėtų pateikti Tarybai ir Komisijai nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane išdėstomi valstybės narės fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai ir jis apima 4 arba 5 metų planavimo laikotarpį, priklausomai nuo įprastos nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane nustatytas grynųjų išlaidų[9] planas turėtų atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama vėliausiai iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, mažesnė nei 60 % BVP, ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki žemesnio už 3 % BVP pamatinę vertę lygio ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejiems metams, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus. Siekdama padėti tuos planus parengti, 2024 m. [birželio 21 d.] Komisija ketina valstybėms narėms pateikti planų ir vėlesnių metinių pažangos ataskaitų, kurias jos turės pateikti, turinio gaires ir pagal Reglamento (ES) 2024/1263 5 straipsnį išsiųs joms technines fiskalinio koregavimo gaires (jei taikoma, orientacines trajektorijas ir techninę informaciją). Valstybės narės nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus turėtų pateikti iki 2024 m. rugsėjo 20 d., nebent valstybė narė ir Komisija susitaria pratęsti terminą pagrįstos trukmės laikotarpiu. Valstybės narės turėtų užtikrinti nacionalinių parlamentų dalyvavimą ir konsultacijas su nepriklausomomis fiskalinėmis institucijomis, socialiniais partneriais ir atitinkamais kitais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais;

(6) 2024 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jie padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. 2019, 2020, 2022 ir 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

---

[8] 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (ES) 2024/1264, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L, 2024/1264, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ir 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L, 2024/1265, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[9] Grynosios išlaidos, apibrėžtos 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamento (ES) 2024/1263 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj) 2 straipsnyje. Grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

(7) 2021 m. balandžio 29 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Slovakija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2021 m. liepos 13 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[10], kuris 2023 m. liepos 14 d. iš dalies pakeistas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalimi, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“[11]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Slovakija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(8) 2024 m. balandžio 24 d. Slovakija pateikė 2024 m. nacionalinę reformų programą, o pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 4 straipsnio 1 dalį – 2024 m. stabilumo programą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2024 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Slovakijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(9) 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė 2024 m. Slovakijos ataskaitą[12]. Joje įvertinta pažanga, Slovakijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2023 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Slovakijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(10) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Slovakijos apžvalgą. 2024 m. kovo mėn. paskelbtos pagrindinės Komisijos tarnybų to reglamento tikslais atlikto Slovakijos makroekonominio pažeidžiamumo vertinimo[13] išvados. 2024 m. birželio 19 d. Komisija padarė išvadą, kad Slovakijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma nepaisant tam tikro pastarojo pagerėjimo Slovakija vis dar yra pažeidžiama dėl išlaidų konkurencingumo, išorės balanso, būsto rinkos bei namų ūkių skolos, ir nebuvo imtasi jokių politikos veiksmų. 2023 m. atlikta nuodugni Slovakijos apžvalga ir įvertinta, kad jos pažeidžiamumo veiksniai nėra makroekonominis disbalansas, nes buvo tikimasi, kad vidutinės trukmės laikotarpiu jie sumažės. Šie pažeidžiamumo veiksniai sumažėjo, bet ne taip greitai, kaip tikėtasi prieš metus. Be to, atrodo, kad pagerėjimas yra ciklinis, o struktūrinis pažeidžiamumas yra įsigalėjęs, tačiau politikos veiksmų nesiimama. Didelis einamosios sąskaitos deficitas praeitais metais sumažėjo, tačiau, kaip numatoma, išliks akivaizdžiai neigiamas, todėl

---

10 2021 m. liepos 13 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

11 2023 m. liepos 14 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. liepos 13 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 11205/2023 INIT, ST 11205 2023 ADD 1).

12 SWD(2024) 625 *final*.

13 SWD(2024) 84 *final*.

grynoji tarptautinių investicijų pozicija išlieka labai neigiama. Grynoji infliacija pasirodė esanti stabilesnė, nei tikėtasi, ir toliau viršijo euro zonos vidurkį, o vienetui tenkančios darbo sąnaudos toliau auga daugiau nei daugelyje prekybos šalių partnerių. Nesitikima, kad šis spaudimas kainoms ir sąnaudoms pastebimai sumažės šiais ar kitais metais, o tai gali stabdyti konkurencingumo ir prekybos balanso gerėjimą. Namų ūkių skolinimasis bėgant metams labai didėjo, o 2023 m., sumažėjus hipotekinių kreditų apimčiai, sulėtėjo. Būsto kainos sumažėjo, tačiau vis dar yra šiek tiek pervertintos ir tikimasi, kad jos vėl augs, nes būsto pasiūla tebėra ribota. Būsto paklausą didina politikos intervencinės priemonės, pvz., neseniai priimtos su hipotekinėmis paskolomis susijusios subsidijos, kurios trukdo pasireikšti pinigų politikos poveikiui ir yra brangios fiskaliniu požiūriu. Fiskalinis koregavimas buvo atidėtas ir prognozuojama, kad didelis valdžios sektoriaus deficitas šiais metais padidės, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2024 ir 2025 m. turėtų kilti, nepaisant palankaus BVP augimo, – tai skatina vidaus paklausos augimą. Apskritai politikos veiksmų nepakako nustatytiems pažeidžiamumo veiksniams pašalinti ir taip prisidėta prie jų įsigalėjimo. Fiskalinis koregavimas padėtų sumažinti grynąją infliaciją ir sustiprinti išorės poziciją, taip pat suvaldyti valdžios sektoriaus skolos didėjimą; tokį koregavimą turėtų paremti pradėta perviršinio deficito procedūra. Taip pat reikia imtis veiksmų, kad būtų padidintas kainų ir su jomis nesusijęs konkurencingumas ir sumažinta rizika, susijusi su būsto rinka ir namų ūkių skolos kaupimusi, be kita ko, plėtojant veikiančią nuomos rinką;

(11) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[14], Slovakijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 1,7 % BVP 2022 m. iki 4,9 % 2023 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 57,7 % BVP 2022 m. pabaigoje iki 56,0 % 2023 m. pabaigoje. Kaip paskelbta 2024 m. fiskalinės politikos gairėse[15], Komisija, laikydamasi galiojančių teisės nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, imasi veiksmų, kad 2024 m. pavasarį pradėtų deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. 2024 m. birželio 19 d. Komisija priėmė pranešimą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį[16]. Tame pranešime įvertinta Slovakijos biudžeto būklė, nes šalies valdžios sektoriaus deficitas 2023 m. viršijo 3 % BVP pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad, atsižvelgdama į šį vertinimą ir apsvarsčiusi pagal SESV 126 straipsnio 4 dalį parengtą Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę, liepos mėn. Komisija ketina siūlyti pradėti perviršinio deficito procedūrą ir rekomenduoti Tarybai priimti sprendimą pagal 126 straipsnio 6 dalį, kuriuo nustatoma, kad Slovakijoje yra susidaręs perviršinis deficitas;

(12) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo[17] Slovakijai 2023 m. užtikrinti apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribojant nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimą, kad jis neviršytų vidutinio laikotarpio potencialios gamybos apimties augimo[18], atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir

---

14 Eurostato euro rodikliai, 2024 04 22.

15 COM(2023) 141 *final*.

16 Komisijos pranešimas, parengtas remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalimi, 2024 06 19, COM(2024) 598 *final*.

17 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl 2022 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Slovakijos stabilumo programos, OL C 334, 2022 9 1, p. 205.

18 Pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, remiantis 10 metų realiu potencialaus augimo vidurkiu ir 2023 m. BVP defliatoriumi, numatoma, kad 2023 m. Slovakijos vidutinio laikotarpio potencialios gamybos apimties augimas, naudojamas fiskalinės politikos krypčiai įvertinti, nominaliąja verte bus 12,4 %.

įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Be to, Slovakija turėtų būti pasirengusi einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Slovakijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Remiantis Komisijos skaičiavimais, 2023 m. fiskalinė politika[19] buvo skatinamoji (jos kryptis – 6,1 % BVP) atsižvelgiant į aukštą infliaciją. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. buvo skatinamasis ir sudarė 3,8 % BVP. Tai apima 0,2 % BVP mažesnes tikslinių neatidėliotinų paramos priemonių, skirtų namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, išlaidas. Čia taip pat įtrauktos (0,1 % BVP) mažesnės išlaidos, susijusios su laikinos apsaugos teikimu iš Ukrainos perkeltiems asmenims. Todėl tikslinė neatidėliotina parama namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms nenulėmė nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų skatinamojo poveikio, viršijančio vidutinio laikotarpio potencialios gamybos apimties augimą. Skatinamąjį nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimą skatino netikslinės neatidėliotinos energijos priemonės, nuolatinis viešojo sektoriaus darbo užmokesčio bei socialinių išmokų didinimas, didesnės sveikatos priežiūros išlaidos ir tam tikroms prekėms taikomų PVM tarifų sumažinimas. Taigi nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas 2023 m. neatitiko Tarybos rekomendacijos. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarė 3,2 % BVP. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2023 m. sudarė 3,2 % BVP, t. y. per metus padidėjo 0,8 procentinio punkto, palyginti su 2022 m. Slovakija finansavo papildomas investicijas pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis. Šalis finansavo viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pvz., investicijas į energetikos infrastruktūrą, visai netaršų transportą ir pastatų energijos vartojimo efektyvumą; šios priemonės iš dalies finansuojamos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis;

(13) pagrindines 2024 m. stabilumo programos projekcijas galima apibendrinti, kaip išdėstyta toliau. Makroekonominiame scenarijuje, kuriuo grindžiamos biudžeto projekcijos, numatoma, kad realusis BVP augs 2,0 % 2024 m. ir 3,1 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,2 % 2024 m. ir 4,4 % 2025 m. Numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 5,9 % BVP ir 2025 m. sumažės iki 5,4 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidės iki 58,6 % iki 2024 m. pabaigos ir 59,8 % iki 2025 m. pabaigos. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas palaipsniui sumažės iki 5,2 % BVP 2026 m. ir padidės iki 5,5 %

[19] Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinio laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones (ir neįskaitant su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinų priemonių), bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų ES fondų, pokyčio skirtumas. Neigiamas (teigiamas) rodiklio ženklas atitinka skatinamąją (stabdomąją) fiskalinę politiką.

2027 m. Taigi neplanuojama, kad valdžios sektoriaus balansas per programos laikotarpį sumažės tiek, kad nesiektų 3 % BVP deficito pamatinės vertės. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP savo ruožtu padidės iki 63,6 % 2026 m. ir iki 67,8 % 2027 m.;

(14) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 2,2 % 2024 m. ir 2,9 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,1 % 2024 m. ir 3,6 % 2025 m.;

(15) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 5,9 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos turėtų padidėti iki 58,5 %. Deficito padidėjimas 2024 m. daugiausia atspindi tolesnį esamų paramos dėl energijos kainų priemonių taikymą ir naujas priemones, dėl kurių didėja išlaidos, pvz., nuolatinį 13-osios pensinės išmokos didinimą, didesnes sveikatos priežiūros išlaidas, naujos Turizmo ir sporto ministerijos sukūrimą, Švietimo įstatymo pakeitimą, kuriuo nustatoma juridinė teisė vyresniems nei 3 metų vaikams būti priimtiems į vaikų darželį ir gerinamos vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, teisės, taip pat veiklos rezultatais grindžiamų sutarčių įvedimas viešuosiuose universitetuose. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika bus stabdomoji ir jos kryptis sudarys 1,4 % BVP;

(16) pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2024 m. bus finansuojamos išlaidos, sudarančios 1,2 % BVP, palyginti su 0,5 % BVP 2023 m. Išlaidas dengiant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis atsiras galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas nedarant tiesioginio poveikio Slovakijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(17) 2023 m. liepos 14 d. Taryba rekomendavo[20], kad Slovakija užtikrintų apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribodama nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų[21] nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 5,7 %. Valstybės narės paragintos, vykdant 2023 m. biudžetus ir rengiant 2024 m. biudžeto planų projektus, atsižvelgti į tai, kad Komisija, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad Slovakijos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos grynosios pirminės išlaidos 2024 m. padidės 6,2 %, t. y. viršys rekomenduojamą didžiausią prieaugį. Šis nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų rekomenduojamo didžiausio prieaugio viršijimas 2024 m. atitinka 0,2 % BVP. Kyla rizika, kad tai nevisiškai atitiks Tarybos rekomendaciją;

(18) be to, Taryba rekomendavo, kad Slovakija imtųsi veiksmų kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, o su tuo susijusias sutaupytas lėšas panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Taryba papildomai nurodė, kad jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas, Slovakija turėtų užtikrinti, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų

---

[20] 2023 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija dėl Slovakijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Slovakijos stabilumo programos, OL C 312, 2023 9 1, p. 233.

[21] Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus i) diskrecines pajamų priemones, ii) palūkanų išlaidas, iii) ciklines nedarbo išlaidas ir iv) vienkartines ir kitas laikinąsias priemones.

fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje apskaičiuota, kad grynosios biudžeto išlaidos[22] neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms 2023 m. sudarys 2,1 % BVP, ir numatyta, kad 2024 m. jos sudarys 0,4 %, o 2025 m. – 0,0 % BVP. Visų pirma daroma prielaida, kad 2024 m. liks galioti viršutinė namų ūkiams taikomų dujų kainų riba. Jei su tuo susijusios sutaupytos lėšos būtų naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti, kaip rekomendavo Taryba, šios projekcijos reikštų, kad 2024 m. fiskalinis koregavimas sudarys 1,7 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamos grynosios pirminės išlaidos[23] fiskalinės politikos krypčiai tais metais turės stabdomąjį 0,2 % BVP poveikį. Nenumatoma kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti neatidėliotinų energijos paramos priemonių. Kyla rizika, kad tai neatitiks Tarybos rekomendacijos. Be to, nenumatoma visų su tuo susijusių sutaupytų lėšų panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Tai taip pat gali neatitikti Tarybos rekomendacijos. Apskaičiuota, kad biudžeto išlaidos neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms, kuriomis siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, sudarys 0,0 % BVP 2024 m. (0,0 % 2023 m.);

(19) be to, Taryba taip pat rekomendavo, kad Slovakija išlaikytų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą dotacijų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos sumažės iki 3,0 % BVP nuo 3,2 % 2023 m. Šį sumažėjimą lemia 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų programavimo laikotarpio, kurio lėšomis buvo galima naudotis iki 2023 m., pabaiga. Taip yra ir dėl to, kad karinės įrangos pristatymas atidėtas iki 2025 m. Atsižvelgiant į šiuos papildomus veiksnius vertinama, kad 2024 m. viešosios investicijos atitinka Tarybos rekomendaciją. Iš ES fondų gautomis pajamomis, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijas, finansuojamos viešosios išlaidos 2024 m. savo ruožtu turėtų sumažėti iki 2,0 % BVP nuo 3,2 % BVP 2023 m. Šį sumažėjimą lemia 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų programavimo laikotarpio, kurio lėšomis buvo galima naudotis iki 2023 m., pabaiga;

(20) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones ir darant nesikeičiančios politikos prielaidą, Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 5,4 % BVP. Deficito sumažėjimas 2025 m. daugiausia susijęs su pajamų padidėjimu dėl didesnės infliacijos nulemto didesnio nominaliojo BVP. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 59,9 %. Apdairi fiskalinė politika turėtų padėti sumažinti grynąją infliaciją, kuri gerokai viršija euro zonos vidurkį ir, jei užsitęstų, galėtų lemti konkurencingumo sumažėjimą, ir taip pat sustiprinti išorės poziciją;

---

22 Šis skaičius rodo metines biudžeto išlaidas toms priemonėms, įskaitant pajamas ir išlaidas, taip pat atitinkamais atvejais atmetus pajamas iš mokesčių, taikomų nenumatytam energijos tiekėjų pelnui.

23 Šis poveikis vertinamas kaip valdžios sektoriaus pirminių išlaidų, atėmus i) papildomą diskrecinių pajamų priemonių poveikį biudžetui, ii) vienkartines ir iii) ciklines nedarbo išlaidas, iv) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamas išlaidas, pokytis, palyginti su vidutinio laikotarpio (10 metų) vidutiniu potencialiu nominaliojo BVP prieaugiu, išreikštas kaip santykis su nominaliuoju BVP.

(21) Slovakijos mokesčių sistemai galėtų būti naudingas ekonomikos augimui palankesnis mokesčių derinys, kuriuo siekiama skatinti dalyvavimą darbo rinkoje, kartu skatinant užtikrinti aplinkos apsaugą ir fiskalinį tvarumą ir didinant teisingumą. Šiuo metu darbo pajamų mokesčiai, išreikšti visų mokesčių procentine dalimi, yra penkti pagal dydį ES (52,4 %). Slovakijoje, kur progresinio darbo pajamų apmokestinimo normos mažesnės už ES vidurkį, yra palyginti didelis mažesnes pajamas gaunančių asmenų mokesčių pleištas – tai neskatina jų dalyvauti darbo rinkoje. Viešosioms pajamoms ir darbo sąlygoms neigiamą poveikį daro didelis atotrūkis tarp samdomųjų darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų mokesčių, socialinių įmokų ir nemokestinių privalomų mokėjimų, o dėl to ekonominės priklausomybės požymių turinčių savarankiškai dirbančių asmenų dalis yra didžiausia ES. Slovakijoje pajamos iš periodinių nekilnojamojo turto mokesčių yra mažesnės negu kitų ES šalių: jos sudaro tik 0,4 % BVP, palyginti su 2,1 % ES vidurkiu. Šį neatitikimą lemia Slovakijos taikoma apmokestinimo pagal plotą sistema, pagal kurią mokesčiai apskaičiuojami remiantis nekilnojamojo turto dydžiu, o ne rinkos verte, todėl mokestinės pajamos nekinta, o būsto kainos pastaraisiais metais išaugo. Aplinkosaugos mokesčių srityje Slovakijos rezultatai 2022 m. buvo labai geri ir viršijo ES aplinkosaugos mokesčių vidurkį tiek kaip BVP, tiek kaip visų mokesčių dalis. Tačiau tai daugiausia lėmė plačios mokesčių bazės sąlygojamos didelės pajamos iš energijos mokesčių. Priešingai, iš transporto, taršos ir išteklių mokesčių gautos pajamos buvo mažesnės už ES vidurkį, o tai rodo, kad galima sustiprinti principo „teršėjas moka“ taikymą. Nepaisant pastebimo pagerėjimo pastaraisiais metais, pridėtinės vertės mokesčio prievolių vykdymo atotrūkis vis dar viršija ES vidurkį. Tačiau Slovakija 2010–2021 m. sugebėjo gerokai jį sumažinti, nes nuo 2014 m. privaloma pranešti apie visus šalies ir ES vidaus sandorius, taip pat plačiau taikomas atvirkštinio apmokestinimo mechanizmas. Padidinti viešąsias pajamas ir padėti išlaikyti fiskalinį tvarumą gali veiksmai, kuriais siekiama supaprastinti mokesčių, socialinių įmokų ir nemokestinių privalomų mokėjimų sistemas, kartu su administracinių ir reikalavimų laikymosi išlaidų mažinimo priemonėmis. Pastaraisiais metais Slovakija priėmė keletą netikslinių priemonių, kurios gali turėti neigiamą poveikį, pvz., nekilnojamojo turto kainoms ir kainų konkurencingumui, taip pat lemti nesąžiningą išteklių paskirstymą. Be to, nepakankamas esamų išlaidų peržiūrų įgyvendinimas biudžeto procese trukdo sutaupyti nustatytas lėšas ir taip pagerinti viešųjų finansų būklę. Dar labiau sumažinti spragas mokesčių sistemoje, palengvinti mokestinių prievolių vykdymą ir sumažinti jo išlaidas taip pat galėtų padėti tolesni mokesčių administravimo skaitmeninimo patobulinimai, ypač elektroninių sąskaitų faktūrų išrašymo ir iš anksto užpildytų mokesčių deklaracijų srityse;

(22) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Jos turėtų padėti veiksmingai spręsti visus atitinkamose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Slovakijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį trumpą laikotarpį labai svarbu plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, veiksmingą įgyvendinimą vykdyti sparčiai. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Slovakija tęstų reformų įgyvendinimą ir spartintų investicijas spręsdama kylančias vėlavimo problemas, kartu užtikrindama veiksmingą valdymą ir tvirtus administracinius gebėjimus. Slovakija susiduria su įvairiomis kliūtimis, trukdančiomis sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, todėl kyla rizika, kad

keli dideli investiciniai projektai nebus įgyvendinti. Lėtėja investicijų įgyvendinimas, ypač sveikatos priežiūros, pastatų renovacijos, pramonės priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, gamtos apsaugos ir vandentvarkos srityse. Kai kurios pradėtos reformos taip pat nevykdomos taip, kaip planuota, pvz., kraštovaizdžio planavimo srityje, ir gali kelti papildomų kliūčių. Slovakijos viešajam administravimui būdingas struktūriškai menkas veiksmingumas ir įvairių valdžios lygmenų administracinių gebėjimų, reikalingų sudėtingoms reformoms ir investicijoms įgyvendinti, trūkumas. Kitos šalintinos kliūtys yra susijusios, pvz., su viešaisiais pirkimais ir ilgomis leidimų išdavimo procedūromis, kurios lemia didelį vėlavimą. Kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(23) per sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį, Slovakija iki 2025 m. kovo mėn. turi peržiūrėti savo programą, atsižvelgdama į, be kita ko, 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose ir nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane nustatytus uždavinius. Ši peržiūra yra ES finansavimo, įtraukto į kiekvieną programą, galutinio paskyrimo pagrindas. Slovakija padarė pažangą įgyvendindama sanglaudos politiką ir Europos socialinių teisių ramstį, tačiau tarp sostinės regiono ir kitų regionų išlieka didelių regioninių ekonominės ir socialinės plėtros skirtumų. Itin svarbu spartinti sanglaudos politikos programos įgyvendinimą ir toliau įgyvendinti programoje sutartus ir vis dar aktualius prioritetus. Ypač svarbu stiprinti vietos, regionų ir nacionalinių valdžios institucijų administracinius gebėjimus ir gerinti partnerystę bei atsakomybę, be kita ko, aktyviau įtraukiant pilietinės visuomenės suinteresuotuosius subjektus. Vis dar reikės pastangų didinti marginalizuotų romų bendruomenių socialinę ir ekonominę įtrauktį gerinant joms priklausančių asmenų gyvenimo sąlygas, užtikrinant jiems galimybę gauti kokybiškas nesegreguotas švietimo ir mokymo paslaugas ir remiant jų integraciją į darbo rinką. Kartu reikia užbaigti planuojamas investicijas į geriamojo vandens ir nuotekų infrastruktūrą. Be to, žaliajai pertvarkai labai svarbios planuojamos investicijos į žiedinę ekonomiką, atliekų tvarkymą ir didesnį energijos vartojimo efektyvumą viešuosiuose ir gyvenamuosiuose pastatuose. Taip pat labai svarbu toliau daryti pažangą plėtojant atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir mažinant ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro. Siekiant kovoti su ilgalaikiu nedarbu, reikia stiprinti aktyvią darbo rinkos politiką. Tam labai svarbios veiksmingos perkvalifikavimo ir suaugusiųjų švietimo programos. Galiausiai, siekiant lyčių lygybės darbo rinkoje ir visuomenėje, labai svarbu užtikrinti kokybišką ir įperkamą ankstyvąjį ugdymą ir priežiūrą vaikams iki 3 metų;

(24) per sanglaudos politikos programos laikotarpio vidurio peržiūrą vertėtų skirti daugiau dėmesio potencialui skatinti investicijas į tausų gamtos išteklių naudojimą, ypač atsižvelgiant į tai, kad per ankstesnį programavimo laikotarpį šioje srityje buvo nepanaudotų investicijų. Slovakija taip pat galėtų naudotis Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamomis galimybėmis remti pramonės transformaciją skaitmeninių technologijų ir giliųjų technologijų inovacijų, švarių bei efektyviai išteklius naudojančių technologijų ir biotechnologijų srityse;

(25) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir naudojantis kitais ES fondais, Slovakijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su teismų ir kovos su korupcija sistema, skaidrumo ir konkurencijos trūkumu per viešųjų pirkimų procedūras, darbo rinka, nepakankamu

pagrindinių įgūdžių įgijimo lygiu, įtraukties stoka ir žemu dalyvavimo ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programose lygiu, taip pat su prisitaikymu prie klimato kaitos, gamtos išteklių išsaugojimu ir žiedinės ekonomikos sistema;

(26) didelį susirūpinimą dėl Slovakijos teisingumo ir teisėsaugos sistemos nepriklausomumo ir sąžiningumo kelia pastarieji teisės aktų pakeitimai, visų pirma Baudžiamojo kodekso pakeitimai, ir specialiosios prokuratūros išformavimas. Nesant tinkamų apsaugos priemonių, šie pokyčiai gali susilpninti baudžiamosios teisenos sistemos pajėgumą ir kovos su korupcija veiksmingumą, įskaitant atgrasymą nuo aukšto lygio korupcijos ir sukčiavimo, tokių bylų tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už tokias veikas. Padėtį gali papildomai paveikti numatoma policijos, kurios specializacija – kova su korupcija (NAKA), reorganizacija. Be to, susirūpinimą kelia ir tai, kad pastaruoju metu dar iki kadencijos pabaigos buvo atleisti keli Teisėjų tarybos nariai, taip pat trūksta apsaugos priemonių, kuriomis būtų užtikrinamas Teisėjų tarybos nepriklausomumas. Šie pokyčiai gali pakenkti Slovakijos verslo ir reguliavimo aplinkai, taigi ir jos konkurencingumui;

(27) Slovakijos valdymo sistemos susiskaidymas ir silpnas įvairių viešojo administravimo lygmenų veiksmų koordinavimas kenkia verslo aplinkai ir ypač šalies gebėjimui veiksmingai įgyvendinti politiką ir investicinius projektus. Be to, kokybiškų viešųjų paslaugų teikimas ir vietos bei regionų valdžios institucijų finansinis nepriklausomumas apskritai yra ribotas. Kartu su nuolatiniu paspartintų teisėkūros procedūrų taikymu tai lemia nepakankamą reglamentavimo sistemos nuspėjamumą. Be to, nors ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu siekiama supaprastinti viešųjų pirkimų procedūras Slovakijoje, vis dar reikia spręsti uždavinius, susijusius su skaidrumo ir konkurencijos stoka viešųjų pirkimų srityje. Tai matyti iš to, kad 2023 m. 33 % viešųjų pirkimų sutarčių buvo skirtos vieninteliam konkurse dalyvavusiam dalyviui. Dėl šių uždavinių viešieji pirkimai nėra pakankamai ir strategiškai naudojami siekiant svarbių politikos tikslų, o taip slopinama pažanga įgyvendinant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir ribojamas Slovakijos gebėjimas padidinti savo ekonominį potencialą. Pastaruoju metu pasiūlyti viešųjų pirkimų sistemos pakeitimai ir nauji teisės aktai dėl strateginių investicijų gali dar labiau pakenkti skaidrumui ir konkurencijai viešųjų pirkimų srityje ir kelti pavojų, kad sumažės tinkamų apsaugos priemonių, ypač didelio masto investicijų atveju;

(28) gana didelės dalies Slovakijos moksleivių pagrindinių įgūdžių matematikos, skaitymo ir gamtos mokslų srityse lygis nesiekia minimalaus. Iš Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos 2022 m. tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) tyrimo matyti, kad Slovakija yra viena iš šalių, kuriose pagrindiniai įgūdžiai prasčiausi: daugiau kaip 30 % moksleivių matematikos ir skaitymo įgūdžiai nepakankami, o geriausių rezultatų pasiekiančiųjų dalis sumažėjo – tai mažina šalies ilgalaikį inovacijų potencialą ir konkurencingumą. Rezultatai taip pat rodo didelį palankių socioekonominių sąlygų neturinčių moksleivių, įskaitant moksleivius iš marginalizuotų romų bendruomenių, mokymosi rezultatų atotrūkį: šioje grupėje pagrindinių matematikos įgūdžių neturinčių moksleivių – 62,6 %. Tai atspindi didesnius skirtumus Slovakijos švietimo sistemoje. Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane yra daug švietimo srities priemonių, tačiau jis nepakankamai orientuotas į pagrindinius įgūdžius įgyjančių vaikų dalies didinimą. Būtų naudinga rengiant mokytojus daugiau dėmesio skirti moksleivių pagrindinių įgūdžių ugdymo rėmimui. Be to, mokytojo profesija nėra pakankamai patraukli, kad būtų galima spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemą, ir yra galimybių gerinti mokytojų rengimo kokybę ir padidinti mokytojų padėjėjų skaičių, taip pat tarpusavio

mokymosi ir mentorystės galimybes. Kita vertus, yra daug galimybių didinti vaikų, dalyvaujančių ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programose, skaičių didinant vietų tokiose programose skaičių ir skatinant tėvus jomis naudotis. Nors Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane remiamas vaikų nuo 3 metų dalyvavimo ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programose skaičiaus didinimas, 2023 m. tokiose programose dalyvavo tik 1 % visų jaunesnių nei 3 metų vaikų, o tai yra mažiausias skaičius ES. Aktyvesnis dalyvavimas ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programose padeda geriau parengti vaikus ugdytis įgūdžius vėliau gyvenime, mažina mokyklos nebaigusių asmenų skaičių ir skatina tėvų, visų pirma moterų, dalyvavimą darbo rinkoje;

(29) prognozuojama, kad Slovakijos grynasis anglies dioksido absorbavimo lygis žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektoriuose gerokai sumažės, o tai rodo, kad šalis neįgyvendins savo tikslo pagal LULUCF reglamentą iki 2030 m. pasiekti –6 821 kt CO_2 ekvivalentą. Tai susiję su nepakankamu Slovakijos klimato rizikos vertinimu ir sunkumais informaciją apie klimato riziką panaudoti praktiniams sprendimams. Siekiant ateinančiais metais pakeisti šią tendenciją, bus svarbu toliau taikyti prisitaikymo prie klimato kaitos priemones, įskaitant gamtos procesais pagrįstus sprendimus, ir jas integruoti į atitinkamą nacionalinę politiką, užbaigti saugomų gamtos teritorijų suskirstymą į zonas ir skatinti tausų gamtos išteklių naudojimą. Kartu reikia imtis tolesnių politikos veiksmų, kad būtų paskatintas perėjimas prie žiedinės ekonomikos. Kyla rizika, kad Slovakija nepasieks nusistatyto 2025 m. kietųjų komunalinių atliekų tikslo, nes nuo 2025 m. pasiektino 55 % tikslo 2020 m. ji vis dar atsiliko 19,2 procentinio punkto, taip pat nusistatyto pakuočių atliekų tikslo – nuo 2025 m. pasiektino 65 % tikslo 2020 m. jai trūko 5,3 procentinio punkto[24]. Slovakijai būtų naudinga mažinti išteklių švaistymą siekiant pažaboti atliekų šalinimą sąvartynuose ir padidinti komunalinių ir pakuočių atliekų pakartotinį naudojimą, taip pat žiedinių medžiagų naudojimą pramonėje ir statyboje;

(30) atsižvelgdama į euro zonos valstybių narių ekonomikų glaudžias tarpusavio sąsajas ir kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, 2024 m. Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, imtis veiksmų rekomendacijai dėl euro zonos ekonominės politikos įgyvendinti. Slovakijai skirtos 1, 2 ir 3 rekomendacijos padeda įgyvendinti pirmą, antrą, trečią, ketvirtą ir penktą euro zonai skirtas rekomendacijas;

(31) atsižvelgiant į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir išvadą dėl susidariusio disbalanso, rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytose 1 ir 3 rekomendacijose. 1 rekomendacijoje nurodyta politika padeda mažinti pažeidžiamumą, susijusį su būsto rinka, namų ūkių skola ir išorės pozicija. 3 rekomendacijoje nurodyta politika padeda mažinti pažeidžiamumą, susijusį su išlaidų konkurencingumu. 1 ir 3 rekomendacijos padeda tiek naikinti disbalansą, tiek pagal 30 konstatuojamąją dalį įgyvendinti euro zonai skirtą rekomendaciją,

[24] EEA and ETC/CE (2022). Early Warning Assessment Related to the 2025 Targets for Municipal and Packaging Waste (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments)

REKOMENDUOJA Slovakijai 2024 ir 2025 m. imtis šių veiksmų:

1. Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Laikantis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, grynųjų išlaidų[25] augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus deficitą mažinti, kad būtų pasiekta Sutartyje nustatyta 3 % BVP pamatinė vertė, o valdžios sektoriaus skolą išlaikyti apdairaus lygio. Užtikrinti, kad mokesčių derinys būtų efektyvesnis, be kita ko, mažinant paskatas nedalyvauti darbo rinkoje ir aktyviau naudojantis aplinkosaugos bei periodiniais nekilnojamojo turto mokesčiais. Sumažinti brangias išlaidų priemones, be kita ko, įgyvendinant išlaidų peržiūras. Toliau stiprinti mokestinių prievolių vykdymą, be kita ko, toliau skaitmeninant mokesčių administravimą. Mažinti su namų ūkių skola susijusią riziką, remiant būsto pasiūlą ir nuomos rinkos plėtrą.

2. Užtikrinti veiksmingą valdymą, stiprinti administracinius gebėjimus valdyti ES lėšas, spartinti investicijas ir išlaikyti reformų įgyvendinimo pagreitį. Spręsti kylančias vėlavimo problemas, kad būtų galima nuolat, sparčiai ir veiksmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn. Sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programą. Atliekant jos laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutartiems prioritetams, imtis veiksmų, kad būtų geriau tenkinami investicijų į tausų gamtos išteklių naudojimą poreikiai, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

3. Didinti teismų ir kovos su korupcija sistemos veiksmingumą, nepriklausomumą ir sąžiningumą, be kita ko, užtikrinant, kad būtų nustatytos tinkamos apsaugos priemonės siekiant veiksmingai tirti aukšto lygio korupcijos bylas ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už tokias veikas. Didinti konkurencingumą ir našumą, be kita ko, užtikrinant viešųjų pirkimų procesų skaidrumą ir konkurenciją, kad būtų skatinamas geras valdymas ir didinamas viešųjų išlaidų veiksmingumas. Stiprinti pagrindinių įgūdžių ugdymą, įskaitant vaikų iš palankių sąlygų neturinčių šeimų, pvz., marginalizuotų romų bendruomenių, pagrindinių įgūdžių ugdymą, ir didinti įperkamų aukštos kokybės ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugų vaikams iki 3 metų prieinamumą ir naudojimąsi jomis. Mažinti išteklių švaistymą ir didinti pakartotinį komunalinių ir pakuočių atliekų naudojimą, taip pat gamtos išteklių tausojimą, integruojant gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir užbaigiant saugomų gamtos teritorijų suskirstymą į zonas.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

[25] Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punktą, grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus palūkanų išlaidas, diskrecines pajamų priemones, Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.